List 31. **NOVICE** Tečaj XXXVI.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 31. julija 1878.

Obseg: Združba je moč, kajti v združbi je napredek. — Iz velikega shoda kmetovalcev v Parizu. — Kako dolgo živí čebela matica? — Gospodarske novice. — Popotne črtice. (Dal.) — Z globočine morjá. (Dal.) — Mnogovrstne novice. — Nova knjiga o Bosni in Hercegovini. — Proglas Bošnjakom in Hercegovincem. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Združba je moč, kajti v združbi je napredek.

Čas je koló, ki se neprenehoma vrtí; kdor se v gospodarstvu njemu ustavlja, ga stare to koló, da pogine.

Resnica tega se kaže dandanes očitno. „Vsak za-se, Bog pa za vse“, je sicer starodaven pregovor, al dandanes so časi slabeji od nekdanjih in skrbí dokaj več ima kmetovalec in obrtnik. Zato, čeravno veljá in bode resnica veljala na veke, da brez Božje pomočí se človek zastonj trudi, pa ne veljá zmirom več prvi stavek gori navedenega pregovora, ki pravi: „vsak za-se“. Ne rečemo sicer, da vselej in povsod donaša le združba (španovija) dobičke, al to rečemo, da tam, kjer kmetovalec samec ali obrtnik samec ne more naprej, pomaga mu združba z drugimi, dobro osnovana in dobro peljana. To pričajo skušnje tujih dežel, to nekoliko že tudi naših slovenskih dežel. Na Štajarskem napredujejo združbe vinorejcev v vinski kupčiji, na Goriškem in Kranjskem združbe živinorejcev v sirarstvu. Začetek združevanja je narejen in utegne čedalje več biti koristnih združeb, ako se najdejo možje, ki se tù in tam, za to ali uno stvar vstopijo na čêlo svojemu okraju in postanejo pravi „misijonarji“ za snovanje združevanja.

Potrebo združevanja slovenskih kmetovalcev in obrtnikov je z navdušeno besedo že priporočal pokojni dr. Lavrič leta 1864., ki je v Ajdovšini 17. julija l. 1864. med drugim govoril tako-le:

„Deželam in posameznim krajem pomagajo le zedinjene močí, le družbe, in to zavoljo tega, ker dežele in okraji potrebujejo več, in le složeno premoženje, združene bistre glave in močí morejo vstvariti ali več, ali kaj boljšega, celó kaj veličanskega. Dokaz temu so nam vsi časi. Svobodni Angleži so se od nekdaj že radi združevali, in tudi dandanes snujejo družbe vsakovrstne v kakoršen koli namen.

Sicer pa dela in veljá davno že to načelo, ker je človeku prirojeno. Zato nahajamo družeb že v prvotnih časih človeštva, in svobodni narodi stare dôbe so vživali vse pravice svobodnega združevanja, kar nam imenitni pisatelji tistih časov pravijo. — Iz srednjega veka pa imamo mnogo dokazov prav živega združevanja. Razne družbe so skrbele za trgovski (kupčijski) in obrtnijski razvoj, in z zedinjenimi močmí so nazidale veličanske cerkve in mestna poslopja, takošna umetna dela, da se jim še zdaj čudimo. Pretežko bi bilo popisati vsa djanja teh družeb od nekdanje trgovske nemške družbe z imenom „Hanza“ in ravno takošne angleške imenovane „družbe (kompanije) za izhodnjo Indijo“, kateri ste tako bogati in mogočni bili, da ste svoje lastne vojske na suhem in po morji imeli — do najmanjših izmed njih, o katerih vseh nam vé zgodovina toliko velikega in koristnega povedati.

Gotovo je tudi, da je združevanje eden najvažnejših vzrokov, da se je po sedanjem svetu tako veličansko razvila kupčija, obrtnija in narodsko gospodarstvo sploh, da so se tako kmalu razcvetela znanstva in lepe svobodne umetnosti. Vse to učé slavno znani učitelji narodskega gospodarstva, in trdijo dalje, da je angleška, da je vsaka bogata dežela pridobila svoje bogastvo, ne samo po delavnosti in preiskovanji posamnih svojih državljanov, ampak pred vsem le po dejanski rabi združevalnih pravic.

Da je to res, prepriča se lahko vsak oziraje se nekoliko po svetu.

Saj vidimo, na priliko, v Trstu, da skoraj vsaka trgovska družba mnogo več zamore od najbogatejšega posamnega moža; tudi vidimo, da so revni tisti kraji, po katerih združevanje medlí, in v katerih sleherni le sam dela in le za-se. Tehtno nam dokazujejo to naše okolice. Družeb je tù malo, in nihče ne poreče, da so bogati ti kraji.

Na Tominskem je planinarstvo na nizki stopinji, na Krasu gozdov več ni, in tù pri nas bi vino lahko izvrstno bilo, kakor izvedeni možje pravijo, pa ni; vendar pa od planinarstva in od živinoreje po gorah skoraj vse živí, vendar bi gozdje Kras osrečili, in dobra vina to našo dolino obogatila.

Po tem takem vprašam: kaj nam je početi? Menim, da, kakor drugim narodom v drugih zadevah, morajo tudi nam v teh naših rečeh pomagati le zedinjene močí, le družbe.

Nas Slovence začenja že sicer opihljavati oživljajoči ta duh; osnovali smo si že nekaj zavodov v dušno napredovanje, na pr., čitalnice in zdaj slovensko Matico v Ljubljani.

Ali, možje moji, važen pogoj duševnemu napredovanju je telesno, je materijalno blagostanje ljudstva, ravno tako, kakor je zdravo, čvrsto teló pogoj krepki in pogumni duši. „S kruhom za duhom“! Zavoljo tega duševnega napredovanja tedaj, in, ker premožen človek, premožen narod več zmore od revnega, nam je na vso moč skrbeti za materijalni blagor, in posestnikom menda ne bo pretežka ta skrb.

Temveč pa je dandanes, da more gospodar pridelke svoje prodati, treba združevanja, ker so železne ceste svet skrajšale in se lahko iz tujih dežel vpeljuje vsaka

roba. Konkurencija je prav ostra sodnica, ona vse natanko pregleduje, zameta in zaničuje, kar je srednjega ali slabega, in priznava prednost le dobrim, izvrstnim rečem.

Zavoljo tega pa ne smemo obupati, zakaj konkurencija škoduje le nemarnim. Vrlega, umnega moža pa spodbada k napredovanju; ona mu je nagib k novemu preiskovanju, in vsled tega izvir novih iznajdeb in ponosnega veselja. Nam je tedaj zadnji čas, da začnemo posluževati se pravih sredstev; zatoraj zložimo se in napenjajmo vse moči, da bodemo drugim prodajalcem kos. Pomagajmo si sami, kajti drugi nočejo in ne morejo za nas skrbeti. Najti pa moramo pravo pot; kar je drugim narodom mogoče, je mogoče tudi nam Slovencem!"

Iz velikega shoda kmetovalcev v Parizu.

V zadnjem našem listu smo nekoliko omenili véliki shod kmetovalcev v Parizu, kjer je ravno zdaj svetovna razstava. Naj dodamo unemu poročilu še nekaj iz shoda kmetovalcev.

Družba kmetijska Francoska je osnovala ta shod, kateremu je vlada na razpolaganje dala 100.000 frankov.

V prvem shodu je tajnik družbe kmetijske Francoske Lecouteux v zanimivem govoru razložil kmetijstvo celega sveta. Povdaril je resnico tega, kar je nekdaj Montesquieu trdil, rekši: „Dežele so bolje po tem, kolikor več ali manj svobode uživajo, obdelane, kakor pa po rodovitnosti svoje zemlje". To se z drugimi besedami pravi: Čem bolj se kmetijstvo svobodno giblje, tem bolj napreduje in cvete; kaj pomaga samo rodovitna zemlja, če je ne obdeluje umen gospodar, kateremu ni treba zmirom se le na postave ozirati, ki mu propisujejo pot kmetovanja. Kazal je pri tej priliki na Belgijo in Francosko Flandrijo, kjer je kmetijstvo na jako visoki stopinji. Ti deželi prav očitno potrjujete resnico Montesquieujevih besed. Kjer se kmetuje umno in s premoženjem, ondi raste ne samo kapital in blagostan kmetijstva, temuč se množí tudi število ljudstva. V Belgiji štejejo na 100 hektarov zemlje po 181 ljudí.

Da se na polji kmetijstva res kaj velicega doseže, je pred vsem treba dovoliti mu one svoboščine, katerih potrebuje; zato je velika ovira napredku, če kmetijstvo pri vsaki stopinji zadene na nadzornika in se s kmetijstvom ravná kakor z otrokom. Zato naj le kmetijske družbe napravljajo vsa važna vprašanja, ki se tičejo kmetijstva; le-sem spadajo: uravnava colnih tarif, užitninski davek, zemljiški davek, kmetijski kredit, poduk v vseh razdelkih kmetijstva, zlajšanje življenja kmetijskih delavcev, zložba zemljišč, postave za kmetijstvo, poljska policija, družbine zadeve in zadeve združevanja, odprava sladnine (davka od slada) in druzih monopolov, upeljanje zdatnih pripomočkov za obrambo kužnih bolezin, asekurance itd. — Dalje je govornik poudarjal za zboljšanje kmetijstva potrebo, da bi kmetovalci marljivo nabirali in porabili vse, kar služi za gnoj polju in senožeti. Naj bi se povsod v mestih in na kmetih gospodarji prepričali, koliko gnojiva jim odteka in v zgubo gre, če se ne skuša porabiti gnojnica, ki po kanalih neporabljena odteka.

Mož je pač zlata vredne besede govoril, katere naj bi tudi pri nas ne padle na tla nečimurnosti!

Kako dolgo živi čebela matica?

V Saskem čebelarskem društvu trdil je nedavno čebelar Kanig, da matica ne živí več kot eno samo leto. Vsled te trditve se je pričela živahna razprava, v kateri so se čebelarji razdelili v trojno mnenje. Večina je trdila, da matica živí 2 leti, manjšina, da živí 3 leta, le nekoliko čebelarjev je bilo Kanigovih misli, da živi eno leto. Glasoviti čebelar Huber je že davno dokazal, da matica more živeti celó 4 leta, — Kanig pa trdi, da je to nemogoče. — „Kaj mislijo naši čebelarji?" — praša Zagrebški „Gosp. List". Tudi mi vprašamo naše čebelarje: kaj mislijo oni?

Gospodarske novice.

* *Slaba spodbuda svilorejcem.* Časniku družbe kmetijske Bolčanske se piše iz Tridenta in Lavisa, da je tako malo kupčije bilo s kokoni, da jih svilorejci niso mogli drugače prodati, da so kilo kokonov dali za 80 krajcarjev v papirji.

* *Zbor Nemških in Avstrijskih čebelarjev* bo letos v Greifswaldu na Pomorskem (Pommern), se začne 10. in se konča 13. septembra t. l. („Landw. Zeitung für Oberösterreich").

* *Počitnice ljudskih šol v okrožji Vratislavskem v Pruski Šleziji* so prav pametno vredjene, ker ugajajo tamošnjim potrebam kmetijstva. So namreč ene ob času žetve: od 31. malega srpana do 13. velikega srpana, — druge pa ob času, ko se krompir in repa domú spravljata: od 29. kimovca do 12. vinotoka (oktobra).

* *Goveje kuge* imajo še zmiraj precéj v Dalmaciji; začela se je na novo v Novosielici v Bukovini okoli 15. malega srpana.

* *Delitev premij za govejo živino na Koroškem* je v 9 krajih od 21. septembra do 11. oktobra za goveda Beljanskega plemena, — v 10 krajih od 1. septembra do 11. novembra pa za goveda Noriškega plemena.

* *Škarje na palici* (*Stangenscheere*), s katerimi se dado tudi debele veje na drevji gladko in lahko odrezati, do katerih se z roko ne more, je iznašel neki Amerikansk nožar. Hvalijo jih, da so dobre, pa drage so tudi, kajti v pomologičnem inštitutu v Reutlingu na Würtemberškem se dobijo za 6 gold.

Ozir po domovini.

Popotne črtice.

(Dalje.)

Trebno in cesto do Mirnepeči sem že predlanskem površno popisal; natančnejega tudi ta pot nisem zvedel niti se mi ni nič posebnega prigodilo; zato naj bo tù le omenjeno, da memo gospoda župnika, starega prijatelja svojega, nisem mogel iti, da bi se ne bil oglasil. Sprejel me je prav prijazno, al ker se mi je zavoljo pozne ure zeló mudilo, sem kmalu zadel svojo robo na rame ter vdaril jo preko „kačjega gozda" proti Novomestu. Že je namreč večerno solnce komaj pedenj stalo nad gorami in senca moja postajala čedalje daljša.

O hladu je to prav prijetna pot preko goščave in lepih logov. Če se obrneš nazaj, vidiš celó Kamniške planine in Šmarno goro, spredaj pa Koko in druge gore. Cesta gre vedno navzdol, spehan človek si prav lahko oddahne. Po poti so me srečavali ljudje z živino, ki pa ni bila niti lepega plemena, niti dobro rejena. Proti večeru dospem do Bršlina, precej čedne vasí, potem se spustim v klanec in sem ob devetih zvečer v Novomestu.

Mesto je še popolnoma tako, kakor je bilo pred dvema letoma, ko sem si ga bil ogledal in popisal v

„Novicah“: isti slabi tlak, isto nemčursko gospodarstvo, ista „detto feuerwehr“; vendar vedé, da je tudi veliko Slovencev po vseh stanovih, sem si namenil jih poiskati; zato jo vkrenem najprej v Rozmanovo gostilno, kjer sem se bil namenil prenočiti, potem pa v čitalnico. Poslopje čitalnično je krasno, a ne še po vse dodelano, le spodnji prostori so za rabo; v teh je gostilnica, prostor za čitanje in pa dvorana. V čitalnici najdem znancev, s katerimi se spustim v pogovor, ki se suče največ o mobilizaciji, ker je veliko mladenčev dobilo liste kličejoče jih v 24 urah k vojakom; med njimi so bili mladenči iz vseh stanov, celó nekaj dijakov, ki so ravno bili izvršili pismeno maturo in imeli delati še ustmeno; te je osoda britko zadela. Splošna vojna dolžnost je pač huda reč; — to se čedalje bolj priznava. Kaj bodo ti mladenči počeli vrnivši se nazaj od vojakov? Bodo li potem, to je čez nekaj let, še le delali ustmeno maturo? Jo bodo li tudi prestati môgli, ker se čez leto in dan veliko pozabi? Bodo li še sploh veselje imeli do tega, ko se bodo učenja čisto odvadili? In če bo vojska, se bodo li res še kedaj vrnili nazaj? Tako bo uničena marsikatera nada starišev. Al postava je železna, izpolniti se mora, če tudi se uniči marsikomu prihodnost. Ni čuda tedaj, da je bilo vse nekako poparjeno, zlasti ker se še ni vedelo, zakaj se mobilizira. Da se res mobilizira, so že vrabci po strehah peli; v Ljubljani pa so konfiscirali liste, ki so pisali, kar je bilo povsod vsacemu znano.

V takem razgovoru nas prav prijetno motijo pevci, ki zapojo par slovenskih; potem so tudi trobentali jih prav vbrano nekaj na majhnih trobentah; tako je večer kmalu minul in podali smo se spat. Ponočno svečavo oskrbuje tu mesec bolje, kakor svetilnice; menda županstvo misli, da ono samo dosti sveti mestu s švabsko inteligenco.

Drugi dan sem bil namenil se čez Koko (Gorjance) peljati se s pošto, ker je bilo vroče in pot mi že znana. Ker pa pošta odide še le opoldne, sem čas do tje porabil v to, da sem obiskal več prijateljev — vseh ne, ker je bilo mi časa premalo.

Opoldne odrinem s pošto. Bila sta na vozu še dva popotnika: mlada a bolehna gospica in nek trgovec. Gospici se ni ljubilo dosti govoriti, zato sem se pogovarjal le s trgovcem in postiljonom. Voz je za deževno vreme že pripraven, a ne za lepo, ker če hočeš kaj videti, se moraš pripogovati do line ob strani, da te sčasoma jame hrbet boleti. Samotna cesta je silno strma, in ljudje in živina po njej veliko trpé. Kar popotnika, če gre peš, za ta trud nekoliko odškoduje, je širok in krasen razgled zlasti na vrhu, ki sega na gornjo stran do Juliških alp (Grintovca) in Triglava, na spodnjo stran pa čez belo Kranjo in Hrvaško do gore Klek v Bosni. Med vsem tem je nasejanih brez števila vasi in nižjih gričev; tudi je videti reke Krko, Kolpo in Lahinjo.

Ko se spustiš navzdol, se ti že pod Lužo pokažejo Vlaške (Grške) vasi in cerkve; zadnje stojé večidel na samem in so videti bolj revne. Tù dohitiš ali srečaš Vlahe, ki se od drugih prebivalcev ločijo po svoji noši in temneji koži; dekleta s pisanimi kapicami na glavi in dolgo kito po hrbtu te tujca prav radovedno gledajo s svojimi črnimi očmí. (O Vlahih sploh bom še pozneje nekoliko spregovoril.)

Od Suhora, ki natančneje pride še pozneje na vrsto, je cesta manj strma, pričnó se vinogradi na obeh straneh ceste. Tukaj prične rasti znano močno Metliško vino, ki postaja čedalje močnejše doli do Vivodine. Na desni se razteza Semiška gora, kjer raste enako dobra in močna kapljica.

O pol petih popoldne pripeljem se v Metliko, kjer zagledam na cesti starega prijatelja in pobratima. Ta, dobro vedoč, kaj popotnemu človeku najbolje dé, pelje me k sebi na dom, kjer je pripravljena mala južnica, ki se mi tem bolje prileže, ker ob poti — izvzemši Lužo — ni nobene gostilnice bilo. Pogovarjava se o tem in onem, potem pa greva ogledovat Metliško mesto.

Mestice stojí na gričku ob obnožji Koke, ima nekaj čednih hiš in komendo nemškega reda. Videti je še zdaj, da je ta kraj bil namenjen obrambi ljutih Turkov. Nekdaj je spadalo celó k Hrvaški, kakor še zdaj nekaj krajev na Koki, ki se imenujejo „okraj Sichelburg“ Kar človeka posebno veselí, so tù domači napisi povsod, ker razen par nemčurjev je tù vse narodno. Čitalnica ima prav lične, čeravno nekoliko ozke prostore; a zdaj zidajo hišo, v kateri bo spodobno spravljena. Le nekaj sem jaz tu težko pogrešal: bistre čiste gorenjske vode. Imajo sicer vodovod, a voda ni čista, zlasti o deževnih dnevih je taka, kakor rumeno vino. Se vé, da temu se ne dá pomagati, ker čistih vrelcev po vinskih goricah ni. Gorenjec ima najboljšo vodo, a vino dobiva le slabo in drago; tukaj pa je voda slaba, a vino dobro in cenó, liter ne veljá čez 24 kr.

Zvečer smo bili „pod lipo“ židane volje, peli in pili, pogovarjali se in zabavljali. Prikazalo se je tudi par nemškutarjev, ki pa so kmalu pobrali kopita pred slovenskim duhom.

V prijazni družini spoštovanega trgovca prav slovansko gostoljubno sprejet prebijem noč z okrepčevalnim spanjem. Drugo jutro se napotim proti Podzemlju. A ravna pot ni vselej najkrajša pot, to sem skusil tudi jaz, ker bi bil po ravni cesti zašel na Hrvaško. Srečavali so me pastirji bolj revno živino domú goneč in pevajoč. Melodije so bile slovanske, a ne tužne, ampak gorenjsko-vesele; le besede so jim bile druge. Želeti bi bilo, da bi po tem kraji tudi kak muzični strokovnjak nabral narodnih napevov; nekaj sem jih slišal prav lepih, posebno pri ženskah na polji. Čeravno so ob meji, vendar še nimajo značaja Hrvaškega.

(Dalje prihodnjič.)

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu starega skušenega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

Iz globočine morjá.

(Dalje.)

Do tu so segali spisi Dolarjevi, katere sem bil prebral, ko je že solnce skoz okno gledalo. S spanjem ni nič, to naglo spoznam, zato vstanem in se napravim, da bi šel k Dolarju, da bi ustmeno povedal konec jako zanimive dogodbe. Po pravici povem, če rečem, da si konca nisem mogel po vsem tem nikakor misliti. Gostilnico, v kateri je bil čez noč ostal, mi je bil že sinoči povedal, zato se — v kavarni s sklenico čaja privezavši si dušo — podam naravnost tje. V veži vidim tri služnike, ki ravno skladajo dolg zaboj z voza. Te vprašam po tujcu z imenom „Gutman“, ki je včeraj prišel z Marseilla.

„Le za nami“ — je odgovor — „ravno mu imamo ta zaboj nesti v sobo“.

Jaz grem za njimi in ko dospemo do sobe, se odpró vrata, in on stopi, bled ko smrt, med nje.

„A gospod svetovalec, tako zarano že? Le notri, prosim!“ Delavcem veli dolgi zaboj postaviti v kot

sobe, in ko se je to zgodilo in so nosači odšli, se obrne proti meni:

„Vse brez vspeha, kaj ne?“ — vpraša z milim tužnim glasom. „Tako daleč že, toliko prestati in vse za — nič. To je bridko, gospod svetovalec. O Emi ni duha ne sluha!“

„Ravno zato ni še obupati“ — ga skušam jaz tolažiti. „Truplo njeno se še ni nikjer našlo, tudi je nihče ni videl pri vodi. Ni li po vsem tem mogoče, dá, skoro gotovo, da še živi, da se je skesala, da je s tem korakom hotela le odložiti poroko ali jo celó nemogočo storiti? Ravno kakor ste vi Spitlerja“ — nadaljujem, besedo nalašč napeljaje do te stvarí — „ravno kakor ste Spitlerja, ki je tudi vtonil —“

„A, ste že vse prebrali?“ — prične z žalostnim glasom. „Zdaj, ko je vse zgubljeno za-me, imam le še eno dolžnost spolniti. Tu je denar Riparjev, izročite mu ga!“

Podá mi listnico, v kateri so nakaznice na 290.000 gold., in nadaljuje:

„10.000 gold. je bil hudodelnik porabil, drugo je tu. Pa ker zapazim, da vam ni še vse jasno, nadaljujem ustmeno svojo povest, kar je nisem mogel zapisati, ker se mi je domú mudilo. Podam vam jo v kratkih besedah“.

„Od potopljene ladije se nas je malo rešilo, tudi kapitan je vtonil. Mene je našla barka na pomoč hitečih otočanov v morji oklenjenega okoli deske razbitega čolna. Brž ko se zavem, mi je prva skrb popraševati, če se je Spitler — katerega sem mornarjem natanko popisal, rekoč, da je moj bližnji žlahtnik — rešil. A nihče ga ni videl, tudi se truplo njegovo ni našlo ob bregovji, kakor trupla mnogo drugih vtonjencev, med njimi tudi kapitana. Ladija se je bila cela pogreznila, ker ni bilo nikakoršnih kosov od nje ob bregu in na zopet mirnem morji plavajočih videti. Po tem mi je bilo jasno, da se je Spitler potopil z ladijo vred, da mora še zdaj v njenem trebuhu biti. Al kako ga spraviti na dan? Če bo le par dni v morji, lotile se ga bodo morske živali in potem je za-me vse zgubljeno“.

„Ladija se je bila potopila kak streljaj daleč od brega, morje je tu plitvo, komaj kakih 15 sežnjev globoko. Nesreča se je bila naznanila v glavno mesto in od tod so pričakovali povelja, kaj storiti. Jaz sem vedel, da bodo skušali ladijo v morji razstreliti, da tako k vrhu pride, kar je kaj vrednega, drugo pa se potem po dnu pobere. To mi je povedala mornarska rodovina, katera me je pod streho vzela. Če tedaj ladijo, katera se cela vzdigniti nikakor ne dá, razstrelé, potem je Spitlerjevo truplo razdjano in pas njegov splava po morji. Sam pa ne morem nič storiti, toraj sklenem obrniti se do kacega mornarja in to po deklici, ki mi je tako marljivo in dobrovoljno stregla. Imel sem še precejšnjo svoto denarja, tega sem bil pripravljen žrtvovati.“ (Dal. prih.)

Mnogovrstne novice.

* *Različne šege pozdravljanja pri ljudstvih.* V Parizu so zdaj, ko je velika razstava, zbrani narodi iz vseh krajev svetá. Zanimivo je tedaj videti sila različne šege pozdravljanja. Brazilijanec pozdravlja Brazilijanca, da položí svojo glavo na trebuh onemu, kogar pozdravlja. — Meksikanec pozdravljaje dotakne se najprej zemlje z roko, in potem poljubi roko onega, kogar pozdravlja. — Siamez ima čuden način pozdravljanja: on sleče zgornje hlače in jih omota okoli života onemu, kojega pozdravlja. — Indijanka iz Malabara pozdravlja tako, da popolnem odkrije svoje prsi. — Pozdrav otočanov južnega morja je jako nežen; oni vzamejo svojo pernato krono z glave, in jo postavijo na glavo onemu, kojega pozdravljajo. — Kedar se srečata dva Arabca iz Yemena, se postavi eden nasproti drugemu tako, kakor da bi mu hotel roke poljubiti, al drugi ne dopusti tega, kakor da bi to ne smelo biti. — Če hočejo Otahajci zadovoliti svojemu običaju pozdravljanja, morajo sleči gornji del svojega telesa. — Etiopci pozdravljajoči odpašejo pàs onemu, kogar pozdravljajo, pa ga okoli sebe opašejo. — Grenlandec liže lice onemu, katerega pozdravlja. — Kafri pljujejo v roke onemu, kogar pozdravljajo. — Evropejci se pozdravljaje odkrivajo. — Kalifornian je najbolj lahkoben, on ne pozdravlja nikogar.

* *Norec, ki se pametnega misli.* — Sodniški uradnik J. N., ki je zblaznel (znorel) in zarad tega pod kuratelo bil postavljen, je pri Dunajski sodniji vložil prošnjo, naj ga oprostí skrbstva (kuratêle) ter je to prošnjo podprl s sledečimi razlogi: „Jaz se večkrat ménim s prerokom Muhamedom in milujem zanikerne advokate. S prerokom Muhamedom sva jo že dognala, da vsi kristijani prestopijo k islamu (Turški veri), kajti le ta vera je pametna. Avstrijska armada, ki ima Bosno zasesti, bo le stanovanje pripravila vsem kristijanom na Turškem. V Evropi ni več mogoče biti, ker po natančnem računu le ena ženska na $22\frac{1}{2}$ možkih pride, to pa je velik zadržek pomnoženju človeštva. Rusija se mora iz Evrope pregnati; da se pa potrebna preselitev narodov kmalu izvrší, sem ukazal že ministerstvu.“ — Temu podobnih norcev je dandanes prav veliko ljudí, ki se za pametne, celó učene štejejo in niso v noriśnicah zaprti.

Nova knjiga o Bosni in Hercegovini.

* *Bosnien und die Hercegowina.* Kurzgefasste Darstellung aller geografischen, volkswirthschaftlichen und socialen Verhältnisse dieser Länder nebst vollständigem Lexikon aller Städte und wichtigeren Orte mit möglichst genauer Angabe der Einwohnerzahl nach Religionsbekenntnissen, aller bedeutenderen Flüsse, Seen, Heilquellen, Gesundbrunnen, Gebirge, Bergwerke, Klöster, historisch-interessanter Burgen und Burgruinen, der schönsten Gebirgspartien und aller wichtigen Objekte, mit besonderer Berücksichtigung der Strassen und anderer Communicationswege, nebst vielen volkswirthschaftlichen und historischen Daten. Mit Benützung des besten Quellenmaterials und auf Grund persönlicher Reisen verfasst von Abel Lukšić.

Tako se zove zanimiva knjiga, katera je ravnokar v Pragi na svitlo prišla spisana po dobro znanem Hrvaškem pisatelju. Naslov knjige čitateljem res veliko obeta, pa tudi spolnuje, kar obljubi. Cena knjigi je 1 gold.

Ker je gotovo, da po zasedi Bosne in Hercegovine po Avstriji utegne mnogo obrtnikov, kmetovalcev, trgovcev in druzih izobraženih ljudí se preseliti v te jako rodovitni pa zeló zanemarjeni deželi, se je v Zagrebu ustanovila velika agencija (Generalagentur) za naselnike v Bosni in Hercegovini. Ta agencija daje na ustmena ali pismena vprašanja natančna pojasnila proti primernemu honoraru (plačilu) in sicer po 5 gold. za vsako pojasnilo. — Natančna pojasnila so pa res vsacemu jako potrebna, predno kdo sklene svojo domovino zapustiti in se preseliti v tujo mu neznano deželo. Iz tega stališča je prevzela Zagrebška agencija veliko odgovornost, da ne bo nihče zapeljan.

Politične stvari.

Proglas.

Namesti druzega večjega političnega članka priobčimo na tem mestu danes po „Polit. Corresp.“ objavljen proglas poveljnika Avstrijsko-ogerske armade fzm. barona Filipovića, ki ima zasesti Bosno in Hercegovino. Tako se glasí:

Prebivalci Bosne in Hercegovine!

Armade Avstrijskega cesarja in Ogerskega kralja skoro prestopijo meje vaše zemlje.

One se ne bližajo kakor sovražnik, da bi si prisvojile s silo to zemljó.

Prihajajo kakor prijatelj, da storé konec zlù, katero že mnogo let vznemirja ne samo Bosno in Hercegovino, nego tudi sosedne dežele Avstrijsko-ogerske.

Cesar in kralj je z žalostjo uvídel, da je deželanov boj opustošil to lepo deželo, da se bojujejo sinovi jedne iste dežele med soboj, da sta zapréčena trgovstvo in promet, da vaše poljedelstvo hira, in da se je udomačila ubožnost po mestih in vaséh.

Zavoljo silnih in težkih dogodkov vladi vaši ni bilo moči, da bi utrdila mir in slogo, katera sta podpori narodnemu blagostanju.

Cesar in kralj ni mogel dalje gledati, kako v njegovih pokrajinah gospodarita nasilstvo in nemir, kako trkata uboštvo in nezadovoljnost na meje njegovih držav.

Obrnile so se očí Evropskih držav na vaš položaj, in sklep je jednoglasen, da vam Avstrijsko-Ogerska povrne mir in blagostanje, katerih tako dolgo pogrešate.

Nj. veličanstvo sultan želeč vam srečo se je vdal ter je izročil vas brambi svojega mogočnega prijatelja, cesarja in kralja Avstrijskega.

Pride zatorej k vam c. kr. armada. Ne prinaša vam vojske, ampak mir.

Naše orožje bode vsakega branilo, a nikogar zatiralo.

Cesar in kralj ukazuje, da vsi sinovi te dežele vživajo jednake pravice po zakonu, da se vsem varuje njih življenje, njih vera in njih imetje.

Stari zakoni imajo veljavo, dokler ne bode novih. Od vseh svetnih in duhovnih gosposk se upa, da ohranujejo red in podpirajo vlado.

Vaši zakoni in naredbe se ne bodo svojevoljno prominjali, vaših običajev in navad se ne bode dotikal nikdo. Nobena stvar se ne bode po sili promenila, dokler se tehtno ne bode premislilo, kaj je vam potrebnega.

Dohodki te dežele se bodo upotrebljali jedino za nje potrebe.

Zaostali davki poslednjih let se ne bodo iztirjavali.

Cesarske in kraljeve armade ne bodo dežele zatirale in vznemirjale. Plačevale bodo vse gotovo, kar bodo zahtevale od prebivalcev.

Cesar in kralj pozná vaše tožne razmere in želí vaše sreče.

Pod njegovim žêzlom bivajo združno mnogi národi, a vsak ima svoj jezik; gospodar je mnogim različnim vernikom, a vsak izpoznava vero svojo.

Prebivalci Bosne in Hercegovine! Zanašajte se zaupljivo na varstvo staroslavnih zastav Avstrijsko-ogerskih.

Sprejmite naše vojake prijatelski; slušajte gospósko, poprimite se v novo svojega dela, in dosegli bodete svojega truda sad.

Naši dopisi.

Od Bosniške meje 21. julija. — O jako prijaznem sprejemu našega Kranjskega polka ste že v zadnjem listu poročali, ki vsem gotovo ostane vedno v milem spominu. Idimo zdaj dalje. V Sisku tudi je iz vsake hiše vihrala slovenska zastava potovajočim na pozdrav, al sprejem vojakov je pokvaril „Jupiter pluvius“, lílo je namreč tako, da so bili iz kolodvora v mesto vsi do kože premočeni. Drugo jutro (15. julija) odpotovali so dalje. Vročina je pripekala kakor v Afrikanskih puščavah, vode ni bilo nikjer dobiti, več ur daleč ni bilo videti hiše, vsa okolica bila je kakor izmrla; zemlja je tù precej ilovita in večidel neobdelana. Predpoldne prišli so v vas Stružec. Vas Stružec je jako revna, vse koče so lesene ali z ilom ometane, ljudstvo prav borno iz domačega platna oblečeno. Čez dve uri počitka odpotovali so dalje v Osekovo. Tu in sploh dalje proti Bosni je zemlja bolje rodovitna, precej dobro obdelana, nekako leni a gostoljubni ljudje imajo mnogo lepe živine in posebno veliko perutnine; voda pa je skozi in skozi prav slaba in nezdrava, in to je popotniku velika nadloga. Proti mestu Kutina so ob cesti skozi in skozi koče. Povsod je bilo videti že dosti Bošnjakov, kateri so prebivalcem velika nadloga, ti ljudje živijo za-se, pa tudi delati ne marajo. V Kutini so trgovci, rokodelci in oštirji večidel židi (judje), ki bi ubozega vojaka najraji do nazega slekli. Sploh po vsem Slavonskem je mnogo židov, kateri prav dobre kupčije delajo. Tudi mestice Novsko je precej prijazno; ljudje imajo tudi mnogo govedine in perutnine, al sicer pa je podoba, da raji lenobo pasejo, kakor da bi obdelovali zemljo, katera je jako rodovitna in jim sama toliko rodí, da brez truda morejo živeti, sicer pa so postrežljivi in gostoljubni. Drugi dan (19. julija) so došli vojaki naši v Kosovac in Okučane, kjer je že mnogo vojaka zbranega. Od todi do Bosniške meje ni več kot kake 3 ure hodá. Vkljub težavnemu potovanju je naš vojak dobre volje, samo da bi bilo za pošteni denar kaj piti in jesti, pa si misli, bode že bolje. Kdaj bodo mejo prekoračili, ni še danes znano.

V Gorici 28. jul. — Da je Vaš dopisnik pedant, to veste, drage „Novice“. Tedaj ne boste mu zamerile, če se predrzne Vam očitati, da ste mu v zadnji številki (30.) dopis kolikor toliko spačile. Res, da piše grdo, ali g se v njegovi pisavi vendar precej razločuje od r: kako je bilo tedaj mogoče popraviti *g* v *r* in natisniti „razne“ svetilnice, namesti „gazne“? Da pri pogrebih razne svetilnice goré, ni nič nenavadnega tudi v Gorici ne, a da po dnevu gazne luči gorijo, tega nismo v Gorici še videli do 19. t. m. (ko je bil bar. Ritterjev pogreb). Koliko važnosti ima ena sama črka, pokazalo se je tudi že poprej enkrat, ko ste natisnili „učelišče“ namesti „učilišče“. Malenkosti so, ali tudi malenkosti delajo človeka včasih smešnega. Prosim tedaj etc. — Da smo imeli hudo vročino uni dan, omenil sem še poslednji pot; danes imam dodati, da je ponoči od četrtka do petka priroda vsled vročine znorela: tako grmenje in treskanje je bilo in tako se je dež ulival, da je bilo groza. Ali — kako nas je osupnila v petek zjutraj neka čudna prikazen v višavah! Kaj mavrica? ali jasno nebó? Nič tacega, ampak italijanska zastava na zvoniku prvostolne cerkve!! Gore in dole je trebuh bolel po noči in rodila se je smešna miš — ne, trikolora italijanska! Kam še pridemo? Ne manjka več druzega, ko, da obesijo trikoloro policiji na nos. Pa bi tudi ne bilo čudno. Leta in leta vpijejo vsi trezni ljudje in časniki: „Dajte nam kaj več policijskih stražnikov; mesto se širi, 5—6 mož ne zadostuje več sedanjim potrebam“. In ne, in ne! ni denarja! Prav tedaj:

„aštu voʼešto, magna di quešto,“ — pravi Benečan. — Novega kapelnika imamo v prvostolni cerkvi. Preč. kapitelj je imenoval na mesto rajnc. Pirca gosp. Gaetano-a Mugnone-a, meščanske bande kapelnika. Gosp. Mugnone je rojen Neapolitanec. — Šolsko leto v naših srednjih šolah se sklene 31. julija. Na gimnaziji ni bilo že veliko let tako sijajne mature, kakor letos. Izmed 12 izpraševancev jo je opravilo 5 z odliko, 7 pa je določno zrelih in je manjkalo dvema prav malo do odličnosti. Sprejetih je bilo l. 1870/1 53 učencev v 1. razred, prišlo jih je do 8. samih 8, katerim sta se pridružila lani 2 Krisper-ja iz Ljubljane (oba odličnika), 1 je bil pristopil že v 2. razredu, 1 pa je mat. preskušnjo ponavljal. — Naša 2 ital. časnika-kulturonosca „L' Isonzo“ in „Goriziano“ se prav spodbudljivo češeta. Naj jima tekne! — Baron Ritterjevi dediči so podarili za mestne zavode spet znamenite zneske, o. 1200 gold. — Dne 22. t. m. se je ustrelil general grof Jož. Radecki, ranjc. slavnega Radecki-ga 62letni sin.

Iz Štajarskega 20. julija. — 8. dne septembra se bode v Gradcu odkril spomenik, postavljen jako slavnemu možu naše presvitle cesarske rodovine, pokojnemu nadvojvodi Ivanu. Kaj je bil on za Avstrijo, za Štajarsko, kaj je storil za pospeševanje kmetijstva, za ustanovljenje šol in humanitarnih zavodov, to hočem kasneje razložiti, ko se približa slavnostni dan (8. sept.). Za danes naj samo to povem, da je nadvojvoda Ivan tudi Slovence ljubil in spoštoval.*) Njemu so se duševni zakladi Slovencev tako dopadli kakor Nemcev. Slovenske narodne pesmi so mu bile jako mile, dal si jih je na nemški jezik prestavljati. Stanko Vraz jih je v ta namen pošiljal nadvojvodi Ivanu in pokojnemu nemškemu pesniku Anastaziju Grünu. Takrat so bili torej Slovenci v milosti pri visocih gospodih. Žalibog, da so minuli ti časi! — Konec septembra ali v začetku oktobra bode v Celji okrajna kmetijska razstava, s katero vred se bodo razložili tudi rudninski in obrtnijski izdelki. Vse hvalevreden je trud dotičnih mož pri teh razstavah — pisale so po „Slov. Gosp.“ tudi „Novice“ — toda nekaj zeló važnega so pri tem pustili v nemar: vsa vabila namreč, vsi programi, vsa naznanila tiskali so le v nemškem jeziku**) za — slovenskega kmeta, kateri bi se imel v prvi vrsti pri tej razstavi udeležiti. Dokler se ne bode nemškutarjenje opustilo, ni misliti na napredek!

Iz južnega Štajera. (*Šolstvo.*) Na Mariborskem učiteljišči je letos 20 učiteljskih pripravnikov 4. leto svojih študij dovršilo; izpit je naredilo tudi 6 eksternistov. Te nove učitelje bode spodnji Štajer jako potreboval, kajti veliko šol in učiteljev je praznih, zlasti zdaj, ko je bilo mnogo učiteljskih služeb v vojake pozvanih. Na Mariborskem učiteljišči je v ostalih 3 letnikih še 112 kandidatov dobro dostalo in od 46 učencev pripravljevalnega tečaja prestopi jih 35 v 1. letnik. V bodoče torej ne utegne več učiteljev primanjkovati.

V programu Mariborske gimnazije je nemški spis prof. M. Valenčaka o „Primožu Trubarju“. Učencev je bilo 259, med temi 128 (?) Nemcev, 127 Slovencev. Maturo je delalo 19 dijakov.

Program Celjske gimnazije ima nemški spis o „Lutrovem vplivu za nemško literaturo“ od suplenta Weiss-a. Po narodnosti je ondi bilo 98 (?) Nemcev in 98 Slovencev. Za maturo se je bilo 8 dijakov oglasilo.

*) Tudi „Novice“ vedó o tem marsikaj povedati.
Vred.

**) Na šolska vodstva v okraju so se baje vendar tudi slovenska vabila razposlala, kakor čitam v „P. Zeitschr.“
Pis.

Od Mure 25. julija. — Na Ogerskem, med prekmurskimi Slovenci in med medjurskimi Hrvati je živahno gibanje zaradi bodočih volitev. Razni magjarski kandidati vladne in opozicijonalne stranke hodijo se za poslance ponujat, ki obetajo zlate gradove. Al premalo so naši bratje na Ogerskem zavedni in izobraženi, da bi mogli pod silnim pritiskom magjarstva in pri sedanjem krivičnem volilnem redu izbrati si možá s slovanskim programom. Te dni se je v Medjimurji ponujal volilcem neki Nemety, ki je bil že dozdaj poslanec. Rad bi bil ta mož, ki ne trohice hrvatski ne zna, zastopal še dalje ogerske Hrvate, in morebiti se mu to tudi posreči. Vsaj je svojim volilcem v Štrigovi ironično obljubil, da se hoče hrvatski naučiti, ako ga zopet izvolijo! — V Soboti na Prekmurskem bi želeli zmage ondotnemu slovenskemu rojaku, g. Agustiću. Ta mož ne zaničuje slovenščine, marveč se hoče ravno z gojitvijo materinskega jezika prikupiti svojim volilcem. Zato bi njegova zmaga bila ob enem tudi zmaga (sicer v mali meri) narodne ideje slovenske na Prekmurskem.

Iz Ljutomerske okolice 28. julija. — Slovenski dijaki Mariborske gimnazije napravijo 11. avgusta v Ljutomeru (v čitalnici) „besedo“ s sledečim dnevnim redom: 1) Pozdrav (nagovor). 2) Domovina (pesen). 3) Pri zibelji. 4) Jadransko morje. 5) Govor. 6) Na straži. 7) Oblačeku in 8) Nočni mir.

Iz Idrije 23. julija. — Včeraj ob pol 11. uri dopoldne je začelo goreti hišno poslopje Antona Kušmana v Rižah. Koj na prvi glas zvoná so naši hrabri delavci, mašinisti, kovači, tesarji in veliko druzih svoje delo nemudoma popustili in v nepričakovani naglici s petimi gasilnicami in drugim gasilnim orodjem pridrdrali na požarišče. Kdor pozná sila sila strmo pot v Riže, vé ceniti, s kakim trudom da se je to izvršiti moglo. Pri eni večih gasilnic se je med potjo celó kolo raztrlo, al — to hrabre pomagalce nič ni oviralo; biteli so ž njo vse eno po strmini naprej do ognja. Brezštevilna množica ženstva je nevtrudljivo v škafih vodo donaševala, katere je bilo toliko, da je tekla po vseh Rižah nazaj, kakor da bi bila največa ploha. Ogenj je bil velik, kajti gorelo je tudi senó, katero je gospodar pod streho hranjeno imel. V veliki nevarnosti so bila tudi druga poslopja; a o eni uri je bilo vse pogašeno.

Zahvaljujem se toraj prisrčno za velikansko požrtvovalnost ter za izvrstno vodstvo, osobito gosp. Adolfu Harmelu in njegovim sinovom, vsem mašinistom in kovačem, tesarjem in vsem drugim delovcem. Sosebno se pa zahvaljujem tudi vsemu zgleda vrednemu ženstvu za njihov trud. Slednjič si pa štejem v dolžnost, tudi sl. rudarski direkciji zahvaliti se, da si je tako izvrstne brizgalnice in drugo gasilno orodje napravila, za kar so in bodo Idrijski prebivalci vedno hvaležni.

Ker pa pogorelec ni bil zavarovan, in škode mu je veliko, ga toraj milosrčnim dobrotnikom srčno priporočam, naj mu pomagajo z milimi darovi, da si revež more zopet djati svojo hišico v prejšnji lepi red.

V. Treven, mestni župan.

Iz Ljubljane. — Naša armada je tedaj v pondeljek (29. dne t. m.) pri Brodu prestopila Savo in vsa navdušena stopila na Bosniško zemljo. Živio-klici so se razlegali krog in krog. Naj bi le Avstrijsko tudi za zmirom ostalo, kar je Avstrija zdaj zasedla, in naj bi laž bila, kar se po časnikih piše, da se Bosna in Hercegovina zopet povrne Turčiji, kedar bo novi red ondi ustanovljen in bodo pranaredbe izpeljane. Malo mestice Brod in 29. julij 1878 ostaneta vsakako znamenita v zgodovini Avstrijsko-ogerski. Zato kličemo tudi mi: Živio cesar! živila njegova armada! živila Bosna! živio narod!

— (*O veliki zabavi na korist sirotam*), ki so po odhodu svojih rediteljev v Bosno zapuščene ostale, môgli bi napisati cele strani našega lista, ko bi nam popis prostora ne jemal za druge članke. Zato poročamo le na kratko in rečemo, da je bil vspeh na vsako stran sijajin. Sama nebesa bila so milodarni napravi mila, kajti deževalo je prej in pozneje, le v nedeljo je bilo vreme jako prijazno. Privrelo je tedaj toliko občinstva v vrtne prostorije čitalnične, da je zmanjkalo stolov. Gosp. dr. Vošnjak, naprošen od odbora čitalničnega, je lepo razložil namen zabave, s katero tudi narodna društva (čitalnica, sokol in dram. društvo) hočejo nekoliko podpore nakloniti sirotam naroda našega, ki se po svojih sinovih, kateri so odpotovali v Bosno, ponašati sme, da tudi Slovenci sodelujejo pri osvobojenji slovenskih bratov iz jarma Turškega. — Izvrstno dobro se je od konca do kraja izvršil tudi pevski del veseličnega programa pod vodstvom nevtrudljivega pevovodje gosp. V. Valente po gospodih pevcih čitalnice naše, ki so za popevane zbore glasno pohvalo žéli, še posebno pa sta se odlikovala gosp. Josip Nolli (zdaj operista sl. Milaneške opere) in pa gosp. Jan. Meden, katerima, kakor tudi g. Valenti v dvospevu z g. Medenom, je v njunih samospevih donela gromovita hvala. — Isto tako so tudi gospodje „Sokoli" s težkimi pa elegantnimi telovadnimi produkcijami občinstvu zopet sijajno pokazali, kaj zamore „slovenski telovadec". Naj še posebno imenujemo gospode Mulačeka, Ginterja, Kališnika, Kremžerja in Kajzela. Škoda le, da telovadišče je bilo premalo razsvitljeno in se je okoli njega toliko radovednega občinstva nastavilo, da drugi bolj oddaljeni so le malo videti mogli. Ker je tudi mestna godba dobro pomagala in je gostilničar obilim gostom stregel, kar je mogel, je razvidno, da je resnično, kar smo gori o vspehu milodarne zabave rekli, ki se pa najbolj s tem potrjuje, da z vstopnino in prodanimi srečkami za 190 dobitkov, ki vsi so bili po dveh blagih gospéh brezplačno nabrani, bode po odbitih stroških gotovo iz nicojšnje zabave ostalo nad 500 gold. v podporo sirotam. K tej svoti pride pozneje še to, kar se bo pri kegljanji nabralo, katero dramatično društvo v isti namen napravi od 1. do 20. avgusta. — Tako rada spolnujejo narodna društva vselej, kedar je treba, svoje dolžnosti do naroda svojega, in vspeh je vselej tak, da morejo ponosna biti nad tem, kar kažejo svetu.

— Iz Kranja se je v soboto pod vodstvom gosp. župana Šavnika deputacija 4 mestnih odbornikov podala na Dunaj prosit za obstanek Kranjske gimnazije. V pondeljek je imela avdiencijo pri Nj. veličanstvu cesarju.

— (*Iz seje deželnega odbora 27. julija.*) Službenini učiteljev na novi dverazredni ljudski šoli na Studencu pri Krškem je deželni odbor odločil na 500 gold. in 400 gold. in je pritrdil predlogu krajnega in okrajnega šolskega sveta, da se Jernej Vrančič definitivno potrdi v službi nadučitelja na ljudski šoli v Moravčah. — Za slučaj, ako mora kdo izmed sekundarijev deželne bolnisnice v vojaško službo stopiti, je deželni odbor sklenil, da se služba dotičnega sekundarija pol leta ne oddá druzemu, ampak za ta čas njemu prihrani, ako se zopet oglasí za vstop; med tem časom naj dotični primarij s pripomočjo ostalih sekundarijev namestuje v vojno službo poklicanega.

— V Krškem se začne letos prvi tečaj tako imenovane meščanske šole (Bürgerschule) z nemškim učnim jezikom. To je prva meščanska šola na Kranjskem. Ker se moramo še med tako „zabite" šteti, da ne razumemo, zakaj ne zadostuje 6 razredov ljudskih šol ali pa nižja realka takim učencem, ki imajo v „meščansko" šolo priti, in pa ne vemo, kaj hočejo stariši s takim fantom početi, ki meščansko šolo dovrši, smo radovedni, kdo in koliko fantov pride v Krško „Bürgerschule"? Za prvi hip bodo že nekatere dečke za lase privlekli v novo šolo, da ne bo čisto prazna, čez malo let pa bode krasno poslopje menda prazno stalo. — Ko bi bil g. Hotschewar ta denar, s katerim je to šolo zidal, obrnil na napravo sirotnice (Waisenhaus), ki je naša dežela še zmiraj milo pogreša, bil bi postal v resnici dobrotnik deželi, tako pa je denar zavržen za šolo, ki med druzimi učilišči ni miš ne tič.

— (*Preskušnja babic*), ki so v drugem polletji dovršile šolo porodoslovja z nemškim jezikom, je bila 27. dne t. m. v pričo c. k. vladnega svetnika in vodje te šole viteza dr. Stöckelna, izpraševala pa sta prof. dr. Valenta in dr. K. Bleiweis. 2 babici ste preskušnjo prestali prav dobro, 2 dobro, 1 precej dobro.

— (*Družba sv. Vincencija v Ljubljani*) je ravnokar na svitlo dala drugo računsko poročilo, to je, za čas od 24. aprila 1877. do 24. aprila 1878., iz katerega je razvidno, da se je dobrodelna družba, katera je revnim družinam in posameznim siromakom skrbna mati, v Ljubljani že prav trdno vkoreninila. Povod tej družbi pred malo leti je dal iz Gradca prišedši gosp. profesor Kronberger, ki je zdaj osnovana na dve konferenci: ena deluje pod imenom „konferenca sv. Nikolaja", kateri je profesor dr. Jan. Gogala predsednik, — druga ima imé „konference sv. Jakoba", katero vodi gosp. prošt dr. Jarc; obá predsednika podpirajo tajniki, blagajniki in odborniki. Vsaka konferenca ima svojo lastno blagajnico. Dohodki za omenjeno leto, nabrani po milodarih dobrotnikov, ki so v računih imenovani, so znesli 5147 gold. Vrh podpore, ki jo družba delí siromakom, dela pa tudi na to, da bi se ustanovila sirotnica v Ljubljani, ki je deželi naši res živa potreba. Naj bi blagim možém, ki so na čelu tej družbi, se posrečila naprava sirotišča, za katero je dozdaj nabranih 1403 gl. 80 krajc.

— (*Letni shod „Cecilijne družbe"*) je bil 25. dne t. m. prav sijajen. Došlo je udov raznih stanov iz mnozih krajev toliko, da jih je bilo pri zboru v veliki dvorani škofovi čez 60 nazočih. Predsednik gosp. prošt dr. Jarc je zborovanje začel s pozdravom došlim udom in z zahvalo gosp. knezoškofu za njegovo krepko podporo. Tajnik prof. Gnjezda je poročal o delovanji družbinem; poročilo je bilo s pohvalo sprejeto. Blagajnica družbe, ki šteje 316 udov in o kateri je poročal gosp. S. Bohinec, vkljub mnozih stroškov, ni prazna. Vodja družbine glasbe gosp. A. Förster je poročal o orglarski šoli, ki šteje 20 učencev in je jako važna naprava za izučenje dobrih organistov. O zanimivem govoru je razložil gosp. A. Dolinar jezik liturgičnega petja in veličavo cerkvenega petja. Konečno je še gospod knezoškof dr. Pogačar pohvalil delovanje družbe, in z volitvijo odbora je bil zbor končan. Pred zborovanjem je bila ob osmih zjutraj v stolni cerkvi slovesna sv. maša, pri kateri se je pela Försterjeva „Missa in honorem s. Caecil ae". To je veličastno delo in se je izvršilo tudi z vso natančnostjo. Ob štirih popoldne je bila tudi v stolni cerkvi produkcija raznih drugih cerkvenih pesmi, ki ne budé le k pobožnosti, ampak so tudi za strogo umetniško uhó; pevci in pevke so jih s pravim občutkom, temeljito izurjenostjo in lepimi glasovi izpeljevali. Bil je to prav cerkven koncert, ki je na poslušalce naredil velik vtis. — Zvečer ob šestih so se končale cerkvene slovesnosti v Frančiškanski cerkvi, kjer je razen povzdigljivega petja imponirala mogočnost Goršičevih orgelj. Le eden glas je bil, da kaj tacega v Ljubljani ni bilo, dokler ni bilo „Cecilijne družbe", ki pa je tudi v teku enega leta storila veli-

kansk korak naprej. Toplo pripoznanje tedaj udom, posebno pa odboru in voditelju gosp. A. Försterju. Taka cerkvena glasba mora spodriniti vsako drugo: to je rekel vsak, kdor jo je slišal. — Slavnostni dan je sklenila večerna zabava na vrtu gostilnice „pri zvezdi". Tù je bilo gibanje živahno, slišale so se napitnice na osebe za družbo zaslužne, zdravice došlim udom iz sosednih škofij itd. Tudi domače pesmi so lepo donele, čeravno so jih peli pevci, ki morda še niso nikdar skupaj peli. In zopet to je znamenje, da je narod slovenski muzikaličen, kakor malokateri. Slava!

— (*V občnem zboru „dramatičnega društva"*) preteklo nedeljo je bil, ker se je dosedanji predsednik g. Jan. Murnik odpovedal predsedstvu, izvoljen za predsednika g. Franc Potočnik, za blagajnika g. dr. Jos. Staré, za odbornike pa gospodje dr. Karol Bleiweis, Franjo Drenik, Peter Grasselli, Ivan Hribar, Janko Krsnik, Jos. Jurčič, Fr. Levec, Jan. Murnik, Vojteh Vatenta in profesor Wiesthaler.

— (*Čuden mož beseda.*) Te dni se je v Ljubljani obesil nek čevljar. Mikavno pri tem je to, da je prejšnji večer v kavarni obetal, da se bo, tedaj je mož držal besedo.

— Za Kranjske uboge slepe otroke je razpisanih 8 ustanov, ena pa za mutastega na zavodih v Lincu, v katere se sprejmó od 7. do 12. leta. Stariši ali varúhi tacih otrok morajo prošnje vložiti pri c. k. deželni vladi zadnji čas do 20. avgusta t. l.

— (*Naznanilo.*) Vsled dovoljenja in denarnega nakaza vis. c. kr. ministerstva je odbor čebelarskega društva sklenil, najprej napraviti 3 potovalne shode in govore z razdeljenjem čebelarskega orodja med poslušalce po izsrečkanji, in sicer:

1. V Št. Rupertu na Dolenskem 4. dne avgusta t. l. po spomladanski službi božji,
2. na Igu (blizo Ljubljane) 10. dne avgusta ob 11. uri v šolskem poslopji, in
3. v Kamniku 13. dne avgusta tudi ob 11. uri v prostorih dekanijskega poslopja.

— (*1. izkaz milodarov za zapuščene rodovine v vojaščino poklicanih vojakov je daroval:*) Deželni odbor Kranjski 2000 gold., gosp. Franjo vitez Kallina, c. kr. dež. predsednik v Ljubljani 100 gld., gosp. Frid. vitez dr. Kaltenegger, deželni glavar 50 gold., gosp. Janez Viljem Strecker, civilni in vojaški krojač 5 gold., gosp. Jakob Syz, fabriški posestnik v Medvodah 50 gold., gosp. Anton Navratil iz Metlike nabral in poslal 14 gld. 30 kr., zbirka odhajajočih dijakov kupčijske šole g. F. Mahra 35 gold. 89 kr., gosp. Ferd. Mahr, vodja kupčijske šole v Ljubljani 10 gold., gosp. Andr. Brus v Ljubljani 5 gold., gosp. Franc Pirker, kupčijski odpravnik v Ljubljani 10 gold., od neimenovanega gospoda iz Vidma na Laškem 5 gold., gosp. Josip Pfeifer, deželni koncipist 2 gold., gosp. Franc Pogačar v čitalnici v Bizaviku nabral in poslal 4 gold. 35 kr., zbirka c. k. okrajnega glavarstva Logaškega pri gg. uradnikih c. k. uradov v Logatcu 18 gold. 50 kr., gosp. učitelji ljudskih šol Ljubljanskega okraja pri konferenci 24. julija zložili in po gosp. nadzorniku Vizjaku izročili 13 gold. 60 kr., gospá M. A. 10 gld., gosp. Franc Mally, usnjar in hišni posestnik v Ljubljani 25 gld., gosp. dr. Mrhal, c. k. šolski svetnik in vodja višje realke v Ljubljani 3 gold., gosp. Henrik grof Coudenhove, veliki kapitular vitezov nemškega reda v Ljubljani 50 gold., gosp. Anton Samassa, zasebnik v Ljubljani 25 gold. gosp. Albert Samassa, c. k. dvorni zvonar v Ljubljani 25 gold., gosp. Jakob Smolej, c. kr. šolski svetnik in vodja više gimnazije v Ljubljani 3 gold., gosp. Viktor Recher iz Ljubljane 50 gold.; skupni znesek 2514 gld. 64 krajc.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Svetli cesarjevič Rudolf pride jutri v Prago, kjer ostane več časa. Velike priprave se delajo za slovesni sprejem princa-naslednika.

— Vlada se dogovarja z društvom južne železnice, kako bi se prav kmalu naredila železnica od Siska v Novi (v Bosno). Od Novega bi se potegnila v Banjaluko, kjer bi se spojila z Avstrijsko železnico.

— Mobilizacija Avstrijsko-ogerske armade je zraven Ogerske in Hrvaške najbolj zadela Kranjsko, spodnjo Štajarsko, Koroško, Primorsko in Dalmacijo. Češke, Moravske, Šlezke, Galicije, Bukovine, gornje Avstrije in Salcburškega ni skor nič zadela. — Tedaj najbolj slovanski armadi pod poveljstvom Slovana fzm. Filipovića pripada velevažna naloga rešiti slovanski narod na jugu jarma Turškega.

— Váj deželnih brambovcev na Štajarskem, Kranjskem, Koroškem in Primorskem letos ne bo, in sicer zato ne, da v teh deželah, ki so po mobilizaciji najbolj prizadete, kmetijska dela preveč ne zaostanejo.

— Kako malo je v Avstriji šolstvo še za stanovitno vredjeno, kaže sopet nova prememba o gimnazijah, po kateri se več realnih gimnazij za prihodnje šolsko leto prestroji v navadne gimnazije le s tem dodatkom, da je v njih tudi risanje obligaten nauk. Med temi prestrojenimi gimnazijami ste tudi Novomeška in Kočevska na Kranjskem. Zmirom in zmirom skušamo, pa nič pravega ne zadenemo!

Ogersko. — Valovje volilne borbe tù čedalje više gré. „Mi nočemo okupacije Bosne in Hercegovine, kdor je hoče, ni naš!" tako se glasi parola volilna. Nekdanji Ogerski minister Baltazar Horvath, eden izmed najbistrejih Ogerskih politikov, tudi ne odobrava okupacije Bosne zato, ker v njej vidi neogibljive razpore med Magjari in Hrvati. Mož ima prav, kajti če bi Magjari hoteli pod „magjaroszag" djati tudi Bosno, morali bi se temu upreti Hrvatje.

Italija. — Čedalje bolj se množí krik proti Avstriji. „Za Trient in Trst mora vojska biti; če tudi bi vlada je ne hotela, hoče jo narod Italijanski!" — tako gre glas po vsi deželi.

Od Avstrijsko Bosenske meje. — **Zastava Avstrijska plapolá že v Bosni** — to je najnovejše in najvažnejše poročilo z juga. Ko sta, kakor naznanjajo telegrami, naš cesar in sultan pritrdila Berolinski pogodbi, so naše čete prestopila 29. t. m. mejo brez vseh zadržkov in sicer eden oddelek pod poveljstvom nadvojvode Ivana Salvatorja (ki je, kakor zvemo po privatnem pismu, prevzel poveljništvo 26. t. m.) je zasedel Berbir, drugi pa je šel pod poveljstvom generala Filipovića isti dan čez Savo. Ljudstvo povsod prijazno sprejema Avstrijske vojake, Turške posadke se umikajo.

Kar se tiče zasedenja samega, bi mi želeli, da bi se spolnilo vse to, kar je v oglasu našega cesarja do Bosnijakov in Hercegovincev. Vendar Andrassyevi politiki ne upajo preveč razni listi. Nekaterim se zdi, da zasede naša vojna Bosno samo zato, ker Turčija ni več v stanu brzdati Slovanov, in da, kedar bo ona napravila „mir", dajo se dežele zopet Turčiji nazaj. Tako neki da se zavezal Andrassy Turčiji nasproti. Toda malo verjetno je to, da bi Avstrija bila le Evropi in Turčiji žandar na lastne stroške, ki ne bodo majhni, potem pa da bi zopet to, kar že ima, dala zopet iz rok brez vsega odškodovanja.

Listnica vredništva. Gosp. V. M.: Ali u ali v? drugi pot.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: Jožef Blaznikovih naslednikov v Ljubljani.